

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of Risk-Management Indicators in Educational Opportunity
Expansion Schools under the Office of
the Basic Education Commission in the Northeast Region

วารารณ วรงค์ตาชี^{1*} วลัยนิภา ฉลากบาง² พรเทพ เสถียรนพเก้า³ และ วาโร เฟ็งสวัสต์⁴

Waraporn Wongtakee^{1*}, Wannika Chalakbang², Pornthep Steannoppakao³ and Waro Phengswat⁴

(Received: February 27, 2020 ; Revised: March 26, 2020 ; Accepted: March 31, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) จัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดและพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน การใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทาง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴ รองศาสตราจารย์ สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Doctoral degree student in Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

² Assistant Professor, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Lecturer, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴ Associate Professor, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: warawong088@gmail.com

การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 530 คน ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 99 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็นความเสี่ยงด้านกลยุทธ์จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน จำนวน 35 ตัวบ่งชี้ ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ จำนวน 35 ตัวบ่งชี้และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลโครงสร้าง ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 75.61 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 78 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ .56 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.16)

คำสำคัญ ตัวบ่งชี้ การพัฒนาตัวบ่งชี้ การบริหารความเสี่ยง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop risk-management indicators in educational opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in the Northeast Region, 2) to verify the consistency of the structural model of risk-management indicators in the educational opportunity expansion schools under the OBEC in the Northeast Region with the empirical data, and 3) to create a manual for risk-management indicators in the educational opportunity expansion schools under the OBEC in the Northeast Region. The research design employed a mixed-method research approach; it was divided into three phases: Phase 1 dealt with defining the conceptual framework and developing indicators through document and research paper studies, and interviews with 9 scholars. Also, a three-round modified Delphi technique was conducted with 21 experts. Phase 2 dealt with testing hypothesis with empirical data through a set of questionnaires with 530 administrators from educational opportunity expansion schools under the OBEC in the Northeast Region. Phase 3 dealt with creating a manual for risk-management indicators by 5

experts. The research tool consisted of a 5-point rating scale questionnaire. Data were analyzed using a ready-made program for confirmatory factor analysis. The appropriateness of the developed manuals was assessed through the mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The risk-management of the educational opportunity expansion schools consisted of 4 main elements with 20 sub-elements and 99 indicators, classified as 16 indicators of strategic risk, 35 indicators of operational risk, 35 indicators of financial and budget risk, and 12 indicators of compliance risk.

2. The structural model of risk-management indicators in the educational opportunity expansion schools under the OBEC in the Northeast Region was consistent with the empirical data, having the chi-square of 75.61, degrees of freedom (df) of 78, p-value of 0.56, goodness of fit index (GFI) of .99, adjusted goodness of fit index (AGFI) of 0.96, and root mean square error of approximation (RMSEA) of 0.000. The statistical analysis results thus confirmed the research hypotheses.

3. The manual for risk-management indicators in the educational opportunity expansion schools under the OBEC in the Northeast Region as a whole was appropriate at a high level ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.16).

Keywords: indicator, indicator development, risk management, educational opportunity expansion school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดบทบาทผู้ปฏิบัติในหมวดต่างๆ ทั้งในเรื่องของความมุ่งหมาย หลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษาการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้กำหนดกรอบแนวทางในการผลักดันการพัฒนาระบบราชการไทยเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีระบบการทำงานที่คล่องตัว รวดเร็ว ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงกลไกและระบบประเมินผลการปฏิบัติราชการให้เหมาะสมสอดคล้องกับพันธกิจและลักษณะงานของหน่วยงานของรัฐ ให้สามารถวัดผลได้ รวมทั้งวางระบบการบริหารงานแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาลของกระทรวงที่มีเป้าหมายร่วมกันหรือที่เรียกว่า Joint KPIs ตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ

จนกระทั่งปลายน้ำ มีการกำหนดบทบาทภารกิจที่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดมีความรับผิดชอบในเรื่อง หรือกิจกรรมใด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

บทบัญญัติดังกล่าว ภาครัฐจึงได้กำหนดองค์ประกอบของมาตรฐานการควบคุมภายใน เพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินงานของหน่วยงานมีความพร้อมและมีคุณภาพ โดยการประเมินความเสี่ยง (risk assessment) เนื่องจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ ในทุกระดับ ล้วนมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด จึงต้องมีกระบวนการที่ใช้ในการระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยง รวมทั้งการกำหนดแนวทางที่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมความเสี่ยงในการบริหารองค์กร (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2552) สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ที่เห็นชอบให้ส่วนราชการจัดให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการที่จัดขึ้นตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ส่วนราชการต้องมีการวิเคราะห์และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO เพื่อเตรียมรองรับ การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ซึ่งต้องครอบคลุมความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) อีกทั้งการประเมินความเสี่ยงในกระบวนการบริหารการศึกษา ยังไม่มีแนวปฏิบัติและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนมาใช้ตัดสินระดับคุณภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ทำให้ผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ในระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายการศึกษายังต้องกำกับ ติดตาม รายงานความก้าวหน้า เพื่อติดตามงานและติดตามความเสี่ยงในการปฏิบัติงานควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

การบริหารความเสี่ยงขององค์กรทุกประเภททั้งในภาครัฐและภาคเอกชนทุกองค์กรจะตั้งวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน เช่น เพื่อคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างผลกำไร เพื่อให้การบริการประชาชน ไม่ว่าจะกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เช่นไรก็ตาม การบรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องประสบกับความเสี่ยง (risk) อยู่เสมอ ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้าน การดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ/การปฏิบัติตามกฎหมาย ความเสี่ยงทางนโยบาย ความเสี่ยงเป็นภาวะคุกคาม ปัญหาอุปสรรคหรือความสูญเสียโอกาส ซึ่งจะทำให้องค์กรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร ทั้งในด้านกลยุทธ์การปฏิบัติงาน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ประเด็นสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับความเสี่ยง คือความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมิติในการบริหารงานที่หลากหลาย เพราะมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น แม้ว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จในด้านปริมาณแต่ด้านคุณภาพการศึกษา เช่น มาตรฐานครู การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนชี้ให้เห็นปัญหาในเรื่องของคุณภาพการศึกษาซึ่งเกี่ยวเนื่องกับระบบการบริหารงานของโรงเรียน (นิภาพร แสนเมือง, 2557) นอกจากนี้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังคงต้องบริหารโรงเรียนควบคู่ไปกับการบริหารความเสี่ยง ไม่ว่าจะ

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ หากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสามารถบริหารความเสี่ยงโดยการกำหนดตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงควบคู่กับขอบข่ายการบริหารโรงเรียนเพื่อเตรียมการระบุมความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงและวางแผนการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงในระดับความเสี่ยงและขนาดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษาและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของต้นสังกัด (เจริญ ศรีแสนปาง, 2556)

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์และเป็นประโยชน์สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปจัดทำร่างคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงในขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงและพัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ด้วยการประเมินความเหมาะสมการใช้คู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ อันจะส่งผลให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ (excellence performance) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน กรณีศึกษาโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 2 โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญรอบเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง จำนวน 21 คน ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ รวมทั้งสิ้น 39 คน

1.2 ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 530 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ไลค์ลิฮูดสูงสุด (maximum likelihood : ML) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่และตามแนวคิด Gold (1980) อ้างถึงใน นงลักษณ์ วีรัชชัย, 2542) ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20 : 1 ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 20 พารามิเตอร์ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ส่วน Comrey & Lee (1992 อ้างถึงใน กรรณิการ์ ศรีวาริรัตน์, 2551) ได้เสนอแนะขนาดกลุ่มตัวอย่างว่า ถ้าจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ถือว่ามีความเหมาะสมของการวิเคราะห์ดีมาก ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 530 คน ซึ่งถือว่าไม่ต่ำกว่าเกณฑ์และเป็นไปตามที่นักวิจัยและนักสถิติได้ให้แนวทางไว้ อันจะทำให้การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน มีความแม่นยำและสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) (วาโร เฟ็งสวัสดิ์, 2551)

1.3 ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษา (wording) โครงสร้างและรูปแบบของแบบสอบถาม (structure and format) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แบบสอบถามเดลฟาย จำนวน 3 รอบ รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วย – ไม่เห็นด้วย พร้อมคำถามปลายเปิด จำนวน 120 ข้อ ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 99 ข้อ คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์การประเมินในรอบแรก เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในรอบที่ 2 พบว่า ข้อคำถามทุกข้อ มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 ทุกข้อผ่านเกณฑ์การประเมินและนำผลการประเมินพร้อมระบุตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไว้ในแบบสอบถาม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและตรวจสอบตำแหน่งในรอบที่ 3 ผลการประเมินการสรุปฉันทามติจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามจำนวน 99 ข้อ มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 ทุกข้อ

2.2 ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 99 ข้อ ผ่านการนำไปทดลองใช้ (try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.89 และค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98

2.3 ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ การพิจารณาร่างตัวบ่งชี้ โดยการประสานผู้ทรงคุณวุฒิ กรณีศึกษาโรงเรียนต้นแบบและผู้เชี่ยวชาญรอบเทคนิคเดลฟาย นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา สถานที่นัดหมาย รวบรวมผลการสัมภาษณ์เพื่อสังเคราะห์ประเด็นใช้สำหรับเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญรอบเทคนิคเดลฟาย จำนวน 21 คน ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีการตอบกลับ จำนวน 21 คน ทั้ง 3 รอบ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.2 ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแจ้งให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม รวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า มีอัตราการตอบกลับจำนวน 530 คน จากทั้งหมด 530 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.3 ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยประสานขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อส่งร่างคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้และแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมตามรายการประเมิน เก็บรวบรวมแบบประเมินเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ในการสัมภาษณ์และกรณีศึกษาโรงเรียนต้นแบบ วิเคราะห์ค่าร้อยละ ในรอบที่ 1 จากแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ เห็นด้วย – ไม่เห็นด้วย พร้อมคำถามปลายเปิด วิเคราะห์หาค่า Md และ IQR ในรอบที่ 2 จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์หาค่า Md และ IQR เป็นรายข้อ โดยคัดเลือก ข้อที่มีความสอดคล้องกันสูง ($Md \geq 3.50$, $IQR \leq 1.50$) (วาโร เฟิงส์วีสดี, 2557) จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ใช้ในการจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ซึ่งพิจารณาค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) ค่าขั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.3 ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงจากนักวิชาการ ดังต่อไปนี้ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550), ธร สุนทรายุทธ (2553), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), พิษณุ แก้วนัยจิตร (2555), สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์ (2555), เจริญ ศรีแสนปาง (2556), สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556), จรรย์ พะโยม (2557), พันธุ์เทพ พัฒนจรีพันธ์ (2557), Andersen และ Schroeder (2010), Moeller (2011) การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน การศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนต้นแบบจำนวน 2 โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญรอบเทคนิค เดลฟายแบบปรับปรุง จำนวน 21 คน พบว่า ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ 99 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา 2) การนำกลยุทธ์สถานศึกษาไปปฏิบัติ และ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์สถานศึกษา รวมจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวบ่งชี้และมีความสอดคล้องในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

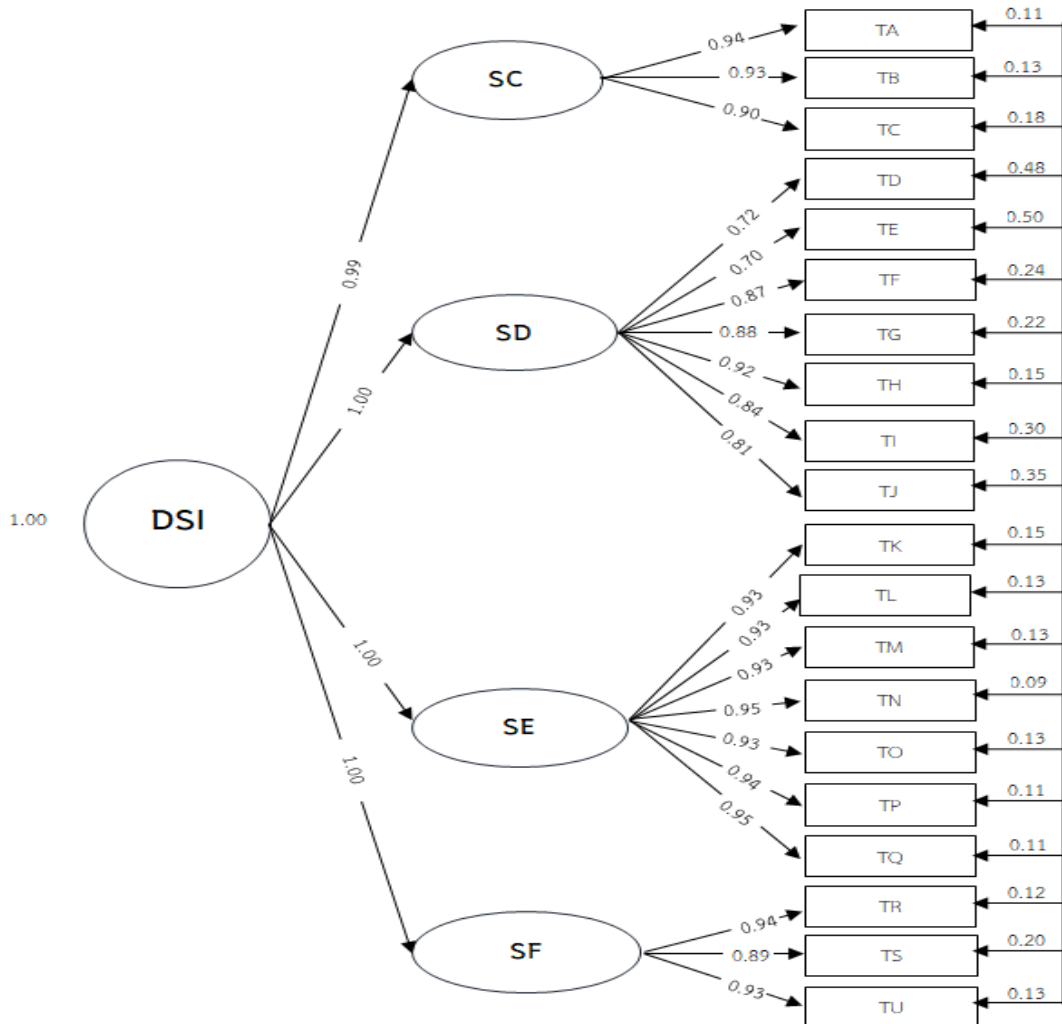
1.2 องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการดำเนินงานประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำกับติดตาม 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การแนะนำ 4) การประกันคุณภาพ 5) งานธุรการ 6) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมจำนวน 35 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ทุกตัว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวบ่งชี้และมีความสอดคล้องในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.3 องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำและเสนอขอของงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การติดตาม ประเมินผล และรายงานผล 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ รวมจำนวน 35 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวบ่งชี้และมีความสอดคล้องในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.4 องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) วินัย 2) การควบคุมภายใน และ 3) การแปลงกฎระเบียบและมาตรการ รวมจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวบ่งชี้และมีความสอดคล้องในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โมเดลโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า ไค-สแควร์ (Chi-square : χ^2) เท่ากับ 75.61 ไม่มีนัยสำคัญ

ค่า df เท่ากับ 78 เมื่อพิจารณา ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 และค่าความคาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Chi-square =75.61 df = 78 ค่า p = .555 ค่า GFI = 0.99 ค่า AGFI = 0.96 ค่า RMSEA = 0.000 ค่า CN = 768.87) รายละเอียดดังภาพ 1 และ ตาราง 1

Chi-square =75.61 , df=78, p-value =0.55569, RMSEA=.000

ภาพ 1 โมเดลการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวบ่งชี้	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ		สัมประสิทธิ์การพยากรณ์(R^2)	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ(FS)	ความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้(e)
	B	SE			
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก					
ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (SC)					
TA	0.94**	-	0.89	0.23	0.11
TB	0.93**	0.02	0.87	0.18	0.13
TC	0.90**	0.02	0.82	0.10	0.18
ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (SD)					
TD	0.72**	-	0.52	-0.02	0.48
TE	0.70**	0.02	0.49	0.04	0.51
TF	0.87**	0.04	0.76	0.12	0.24
TG	0.88**	0.04	0.78	-0.23	0.22
TH	0.92**	0.04	0.85	0.26	0.15
TI	0.84**	0.04	0.70	0.12	0.30
TJ	0.81**	0.04	0.65	-0.19	0.35
ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ (SE)					
TK	0.93**	-	0.85	0.07	0.15
TL	0.93**	0.02	0.87	0.03	0.13
TM	0.93**	0.02	0.87	-0.16	0.13
TN	0.95**	0.02	0.91	0.30	0.09
TO	0.93**	0.02	0.87	-0.05	0.13
TP	0.94**	0.02	0.89	-0.03	0.11
TQ	0.95**	0.02	0.89	0.36	0.11
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย (SF)					
TR	0.94**	-	0.88	0.04	0.12
TS	0.89**	0.02	0.80	0.07	0.20
TU	0.93**	0.00	0.87	0.01	0.13
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง					
SC	0.99**	0.03	0.97	-	-
SD	1.00**	0.05	0.99	-	-
SE	1.00**	0.04	0.99	-	-
SF	1.00**	0.03	0.99	-	-

** $p < .01$, Chi-square = 75.61, $df = 78$, $\chi^2/df = .969$, $p\text{-value} = .555$

GFI=0.99, AGFI=0.96, RMSEA=.000, CN=768.87

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย		ระดับความ เหมาะสม
		\bar{X}	S.D.	
1	คำชี้แจงมีความชัดเจน ถูกต้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์ของคู่มือสามารถนำไปใช้บรรลุเป้าหมายได้	4.80	0.45	มากที่สุด
3	ประโยชน์ของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ ได้จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
4	ความเป็นมา แนวคิด และความสำคัญ สอดคล้องกับสภาพปัญหา การบริหารความเสี่ยง	4.80	0.45	มากที่สุด
5	นิยาม เนื้อหาสาระขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ ประเด็นพิจารณา และแหล่งข้อมูลประกอบการวัดตัวบ่งชี้ ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ	4.60	0.55	มากที่สุด
6	แนวทางการนำตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินไปใช้ สามารถนำไป ปฏิบัติได้	4.20	0.45	มาก
7	การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับระดับการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษา	4.40	0.55	มาก
8	แบบสรุปผลการประเมินการบริหารความเสี่ยงสามารถนำไปวัดได้ ถูกต้อง	4.20	0.45	มาก
9	การลำดับขั้นตอนในคู่มือมีความต่อเนื่อง เข้าใจง่าย	4.20	0.45	มาก
10	รูปเล่มของคู่มือฯ มีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.60	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.50	0.16	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.16)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความสอดคล้องในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักทั้ง 4

องค์ประกอบ คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานงานวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการสัมภาษณ์ การสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ ทั้งนี้ เพราะได้ดำเนินการพัฒนาหลายขั้นตอนตามกระบวนการสร้างตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับ เอกสารและงานวิจัยของ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545), นิภาพร แสนเมือง (2557) และ วิชราภรณ์ ทีสุกะ (2557) ซึ่งดำเนินการหลายขั้นตอนตามกระบวนการสร้างตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลการสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษาและการนำเสนอรายงาน ทำให้ตัวบ่งชี้ทุกตัวที่ผ่านกระบวนการทั้งหมดมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า โมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเนื่องจากมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ (SE) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (SD) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 (SF) และความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (SC) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงนับเป็นหลักประกันในการดำเนินการต่างๆขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ย่อมมีโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ สอดคล้องกับ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), ธร สุนทรายุทธ (2553), เจริญ ศรีแสนปาง (2556), ประวัติ ยงบุตร (2556), พิษณุ แก้วนัยจิตร (2555), สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์ (2555), จริญญา พะโยม (2557), Andersen และ Schroeder (2010), Moeller (2011) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบ การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน ประกอบด้วยความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ และความเสี่ยงด้านความปลอดภัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย เมื่อพิจารณาตามลำดับน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบ ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ (SE) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (SD) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดเท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารการเงินและงบประมาณของสถานศึกษาที่เกิดจากกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาที่ผิดพลาดหรือขาดหลักการปฏิบัติที่ดีส่งผลให้สถานศึกษา

ไม่บรรลូវัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ มีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน เพราะงบประมาณมีส่วนผลักดันให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน โครงการ และภารกิจหลักของสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของสถานศึกษา ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน เป็นโอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริหารกิจกรรมภายในสถานศึกษารวมทั้งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อประสิทธิภาพและกระบวนการทำงาน ทำให้สถานศึกษาไม่บรรลូវัตถุประสงค์ สอดคล้องกับพิชญ์ แก้วนายจิตร (2555), สมชิต บรรทัด (2556) ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญในการดำเนินงาน คือ การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสุหระหว่างผู้ที่ได้ร่วมงานกันและตัวเองนั้น มีความจำเป็นต้องใช้แนวทางและวิธีการในการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่ขัดกับข้อบังคับกฎหมายต่างๆ ที่อาจเกิดจากกฎหมายและระเบียบนั้น ไม่ชัดเจนไม่เหมาะสมกับพื้นที่ในแนวปฏิบัติ หรือขัดกับทัศนคติขัดต่อจรรยาบรรณส่งผลให้สถานศึกษาไม่บรรลូវัตถุประสงค์สอดคล้องกับ ประวัติ ยงบุตร (2556), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบว่าในสังคมของมนุษย์นั้นมีความซับซ้อนจำนวนมากที่มีความแตกต่างกันทั้ง ด้านความคิดเห็นและพฤติกรรมต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกันเพื่อ เป็นบรรทัดฐานสำคัญในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม

3. คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของคู่มือสามารถนำไปใช้บรรลุเป้าหมายได้ 2) ความเป็นมา แนวคิดและความสำคัญสอดคล้องกับสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยง 3) คำชี้แจงมีความชัดเจนถูกต้อง 4) ประโยชน์ของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง นิยามเนื้อหาสาระขององค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยตัวบ่งชี้ประเด็นพิจารณาและแหล่งข้อมูลประกอบการวัดตัวบ่งชี้ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ 5) รูปเล่มของคู่มือมีความเหมาะสมและน่าสนใจ 6) การใช้ภาษามีความถูกต้องชัดเจนเหมาะสมกับระดับมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ ดังนี้ 7) การปฏิบัติงานของสถานศึกษา 8) แนวทางการนำตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินไปใช้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ 9) แบบสรุปผลการประเมินการบริหารความเสี่ยงสามารถนำไปวัดได้ถูกต้อง และ 10) การลำดับขั้นตอนในคู่มือมีความต่อเนื่องเข้าใจง่าย สอดคล้องกับ กฤษฏา ศรีสุชาติ (2559), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ที่ได้เขียนถึง องค์ประกอบในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานมีอยู่ทั้งหมด 8 ส่วน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ (Objective) 2) ขอบเขต (Scope) 3) คำจำกัดความ (Definition) 4) ความรับผิดชอบ(Responsibilities) 5) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Procedure) 6) เอกสารอ้างอิง (Reference Document) 7) แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) และ 8) เอกสารบันทึก (Record)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากผลวิจัยพบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นในการนำโมเดลไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรคำนึงถึงความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ตามลำดับของน้ำหนักองค์ประกอบ

1.2 ควรนำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงไปเป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อป้องกันหรือจัดการความเสี่ยงให้ลดน้อยลงในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงไปดำเนินการหารูปแบบการจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสที่มีผลการประเมินความเสี่ยงในระดับสูง

2.2 ควรนำผลการประเมินความเสี่ยงไปจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กรรณิการ์ ศรีวาริรัตน์. (2551). *โมเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัญ พะโยม. (2557). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 16(2) : 22-34.
- เจริญ ศรีแสนปาง. (2556). *การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยเสถียร พรหมศรี. (2550). *การบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ : ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). *การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธร สุนทรายุทธ. (2553). *การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสม์ : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิภาพร แสนเมือง. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประวีติ ยงบุตร. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พันธ์เทพ พัฒนจรัสพันธ์. (2557). *การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชญ์ แก้วนายจิตร. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินความเสี่ยงของสถาบันการพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรารณณ์ ทีสุภะ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2557). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. สกลนคร : สมศักดิ์การพิมพ์.
- สมชิต บรรรทิต. (2556). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13*. ภาคนิพนธ์ ค.ม. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554 ก). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. เอกสารประกอบการ อบรมการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554 ข). *สรุปสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ : กลุ่มตรวจสอบภายใน ระดับกระทรวง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์. (2555). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ของครูประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Andersen, T.J. & Schroeder, P.W. (2010). *Strategic Risk Management Practice: How to Deal Effectively with Major Corporate Exposures*. New York: Cambridge University Press.
- Comrey, A. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Academic Press. San Diego, University of California.
- Moeller, R. (2011). *COSO Enterprise Risk Management: Establishing Effective Governance, Risk, and Compliance Processes*. (2nd ed). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.